

ENSIHOIDON HYGIENIAOHJE

Tavanomaisia varotoimia noudatetaan kaikkien potilaiden kohdalla. Tavanomaisilla varotoimilla tarkoitetaan toimintatapoja, joiden tarkoitus on estää infektioiden leviäminen henkilöstä toiseen. Niihin kuuluvat oikein toteutuva käsihygienia, oikea suojainten käyttö, oikeat työskentelytavat aseptisen työjärjestyksen mukaisesti, välineiden huoltaminen käytön jälkeen, veritapaturmien välttäminen ja eritetahrojen poistaminen heti niiden ilmaannuttua.

KÄSIHYGIENIA

- Terve, ehjä iho sekä lyhyet kynnet ovat käsihygienian perusta.
- Sormukset, rakenne-, geeli- ja muut keinomateriaalikynnet, kynsilakka sekä rannekellot ja (aktiivisuus)rannekkeet estävät käsien tehokkaan desinfiointin, minkä takia niiden käyttö potilastyössä on kielletty.
- **Desinfioi kädet** aina ennen ja jälkeen potilaan koskemisen, ennen suojainten pukemista ja suojainten riisumisen jälkeen sekä potilaan lähiympäristön koskettamisen jälkeen.
- **Pese kädet**, kun ne ovat näkyvästi likaiset tai tuntuvat likaisilta sekä ripulitautipotilaan hoidon jälkeen.

SUOJAIMET – ovat kertakäyttöisiä ja potilaskohtaisia

- **Suojakäsineitä käytetään**, kun kosketellaan eritteitä, haavoja tai limakalvoja tai kosketellaan potilasta, jota hoidetaan kosketusvarotoimin. Työvaiheen jälkeen: käsineiden riisuminen ja käsien desinfektio. Tarvittaessa puetaan uudet käsineet, desinfioituihin käsiin. Suojakäsineet *vaihdetaan* aseptisen työjärjestyksen mukaisesti, kun siirrytään likaisesta puhtaaseen työvaiheeseen. Käsineet riisutaan viimeistään ennen autosta poistumista.
- **Kirurgista suu-nenäsuojainta** käytetään, kun hoitotilanteissa on vaara roiskeista, varmistetaan potilaan hengitysteitä tai jos potilaalla on hengitystieinfektio ja hän yskii tai aivastelee.

- **Silmäsuojaa** (suojalasi/kokokasvovisiiri) käytetään, kun on vaara roiskeista.
- **Hihallista suojaesiliinaa, suojatakia tai suojahaalaria** käytetään työvaatteen suojaksi, jos on vaara työvaatteen likaantumisesta tai hoidetaan potilasta kosketusvarotoimin.
- **FFP2/3 –hengityksensuojainta** käytetään, jos potilaalla on tai hänellä epäillään olevan ilmaitse tarttuva tauti (mm. tuberkuloosi, vesirokko, tuhkarokko).

PINTOJEN JA VÄLINEIDEN HUOLTO

Eritetahradesinfektio:

- Toteuttaminen on jokaisen työntekijän vastuulla.
- Eritteitä on veri, virtsa, uloste, lima, oksennus, lapsivesi ja muut kehon nesteet.
- Eritetahradesinfektioon käytetään ensisijaisesti peroksygeenia. Peroksygeenia käytettäessä liuoksen vahvuus vaihtelee 2%-5%:iin (esim. Oxivir Excel® 4,5%, Oxivir Excel Foam® tai Erisan Oxy +® 2%). Hyvin pieniä eritetahroja voi poistaa valmiilla desinfektiopyyhkeillä esim. Apowipe® tai Easydes®.
- Näkyvä eritetahra poistetaan imeyttämällä ensin tahra kertakäyttöpyyhkeeseen, ja sen jälkeen pyyhitään alue desinfektioaineella kostetulla, uudella kertakäyttö-pyyhkeellä tai valmiilla desinfektiopyyhkeellä.

Jokaisen potilaskontaktin/ sairaankuljetustehtävän jälkeen:

- Poistetaan ensin eritetahrat kts. kohta eritetahradesinfektio.
- **Desinfioidaan ne auton kosketuspinnat** (paarit, paarien kaiteet, kantotuoli, hoitajan tuoli ja sen käsinojat, auton sisällä olevat kaiteet, kahvat jne.) **ja hoitovälineistö** (esim. RR-mittari, saturaatiomittari, monitori, alkometri jne.), johon henkilökunta tai potilas on **koskenut tehtävän aikana tai johon on voinut tulla roiskeita**.
- **Hoitovälineiden ja pintojen pyyhintään voidaan käyttää valmiita desinfektiopyyhkeitä** (esim Apowipe® tai Easydes®.) tai **desinfektioainetta** (esim. Easydes, Oxivir Excel) ja kertakäyttöisiä siivouspyyhkeitä. Pienet kuivat puhtaat pinnat esim. kaapelit, anturit, sähköisten laitteiden pinnat jne, voidaan pyyhkiä väh. 70 % alkoholilla.
- Pintojen pyyhinnän jälkeen vaihdetaan paariin puhtaat liinavaatteet.

Vuoronvaihto- ja viikkosiivous:

- **Vuoronvaihtosiivous** tehdään **yleispuhdistusaineella**. Tällöin pyyhitään ambulanssin ohjaamon ja hoitotilan **kosketuspinnat** ja tyhjenetään roska-astiat.
- **Viikkosiivous** tehdään **yleispuhdistusaineella**. Tällöin puhdistetaan ambulanssin ohjaamon ja hoitotilan **kaikki pinnat** (edeten ohjaamosta hoitotilaan ja katosta lattiaan) ja tyhjenetään roska-astiat. Poista lattialta irtolika ennen lattian pyyhintää. Puhdista lattia kosteilla siivousliinoilla.

Vetyperoksidikuivahöyrytystä suositellaan käytettäväksi tilanteisiin, joissa ympäristökontaminaatio on suurta kuten esim. ripuli- ja oksennustautipotilaiden kuljettamisen jälkeen. Tärkeää on muistaa, että vetyperoksidihöyry täydentää mekaanista pesua, mutta ei korvaa sitä.

VERI – JA ERITETAPATURMA

Välittömät toimenpiteet: Paikallishoito tehdään aina.

- Ihon pisto- tai viiltohaava ja eriteroiskeet iholle huuhdotaan runsaalla juoksevalla vedellä ja saippualla, eriteroiskeet limakalvoille huuhdotaan runsaalla juoksevalla vedellä.
- Verta ei saa puristaa haavasta.

Ota yhteys lähimpään yhteispäivystyspisteeseen. **Tee Haipro- ilmoitus tapaturmasta**. Profylaksiat harkitaan tapauskohtaisesti.

Lisäohjeita hoito-ohjeet.fi –sivustolla: [Veri- ja eritealtistustapaturmaohje \(hoito-ohjeet.fi\)](https://hoito-ohjeet.fi)

KOSKETUS-, PISARA JA ILMAVAROTOIMET ENSIHOIDOSSA

Jos tiedät, että asiakkaallasi on tiedossa oleva mikrobikantajuus tai epäily tarttuvasta taudista noudata alla olevia ohjeita.

Varotoimi-luokka	Taudin aiheuttaja tai sen epäily	Suojaimet ja muuta huomioitavaa	Pintojen ja välineiden huolto tehtävän jälkeen
Kosketus-varotoimet	<p>Moniresistentin mikrobin kantajuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • MRSA • VRE • ESBL kleb.pneu • CPE • Candida auris • MDR acineto, pseudomonas <p>Oksennus- ja ripulitaudit (aiheuttaja mikrobista riippumatta)</p> <p>Suorat sairaalasiirrot ulkomailta.</p>	<p>Aina lähihoitotilanteessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suojakäsineet • Suojatakki/hihallinen suojaesiliina. <p>Jos roiskeita: lisäksi kirurginen suu-nenäsuojus ja silmäsuoja</p> <p>Oksennus- ja ripulitauti: Käsien saippua- vesipesu potilaan luovutuksen jälkeen.</p>	<p>Desinfektio-liuoksilla tai valmiilla desinfektio-pyyhkeillä (kts. pintojen ja välineiden huolto)</p> <p>Muista käyttää puhtaita suojaimia auton siivouksessa tehtävän jälkeen. Mikäli työasu on vaarassa likaantua siivouksen aikana, puetaan siivousta varten puhtas hihallinen suojaesiliina.</p> <p>Oksennus- ja ripulitauti: peroksygeeni (Oxivir Execl 10% tai Erisan Oxy + 2%) tai Apowipe – pintadesinfektiopyyhe.</p> <p>Candida auris: peroksygeeni (esim. Erisan Oxy + 5%)</p> <p>Siivouksessa käytetään pitkähihaista suojaesiliina, kirurgista suu-nenäsuojusta ja suojakäsineitä</p>

Pisaravaro- toimet	<p>Hengitystieinfektio, jonka aiheuttaja tuntematon</p> <p>Hengitystieinfektio tiedossa oleva tai epäily:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Influenssa • RS-virus • Covid-19 (Sars-CoV-2) • Meningiitti (meningokokki) • Hinkuyskä 	<p>Aina lähihoitotilanteessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirurginen suu-nenä-suojus • Silmäsuojain <p>Aerosolia tuottavissa toimenpiteissä¹ tai kun, potilaalla voimakkaita hengitystieinfektion oireita suositellaan hengityksensuojaimen (FFP2/3) käyttöä. Muista tiiviystesti.</p> <p>Suojatakia/hihallista suojaesiliinaa käytetään, jos vaaraa roiskeista tai jos potilas yskii, aivastelee tai ripuloi. Suojakäsineet tavanomaisten varotoimien mukaan</p> <p>Potilaalle: kuljetuksen ajaksi kirurginen suunenäsuoja, jos mahdollista.</p> <p>Meningokokki: Estohoito antibiootilla vain, jos suojaamaton altistuminen sairastuneen suu/nielu-eritteelle: suusta suuhun elvytys, intubaatio, hengitysteiden liman imeminen, nenänielun tutkiminen tai potilaan yskiminen/aivastaminen kasvoille.</p> <p>Ohjaamon ja takatilan välinen luukku pidetään kiinni. Takatilan poistoilmapuhallin päälle. Auton sisäilmakierto kiinni kuljetuksen ajaksi.</p> <p>Mikäli ohjaamon ja takatilan välissä ei suljettavaa luukkuja, laitetaan tällöin ohjaamon puhallin täysille ja takatilan poistoilmapuhallin päälle sekä auton sisäilmakierto kiinni kuljetuksen ajaksi.</p>	<p>Desinfektio-liuoksilla tai valmiilla desinfektio-pyyhkeillä (kts. pintojen ja välineiden huolto).</p> <p>Muista käyttää puhtaita suojaimia auton siivouksessa tehtävän jälkeen. Mikäli työasu on vaarassa likaantua siivouksen aikana, puetaan siivousta varten puhdas hihallinen suojaesiliina.</p>
-------------------------------------	--	---	---

Ilmavaro- toimet	Tartuttava keuhkotuberkuloosi	<p>Hengityksensuojain (FFP2/3). Muista tiiviystesti</p> <p>Potilaalle: kuljetuksen ajaksi kirurginen suunenäsuoja, jos mahdollista.</p> <p>Ohjaamon ja takatilan välinen luukku kiinni. Takatilan poistoilmapuhallin päälle. Auton sisäilman kierto kiinni kuljetuksen ajaksi.</p> <p>Mikäli ohjaamon ja takatilan välissä ei suljettavaa luukkuja, laitetaan tällöin ohjaamon puhallin täysille ja takatilan poistoilmapuhallin päälle sekä auton sisäilmakierto kiinni kuljetuksen ajaksi</p> <p>Auton tuuletus (30min) kuljetuksen jälkeen ennen siivousta.</p>	<p>Desinfektio-liuoksilla tai valmiilla desinfektio-pyyhkeillä (kts. pintojen ja välineiden huolto).</p> <p>Muista käyttää puhtaita suojaimeja auton siivouksessa tehtävän jälkeen. Mikäli työasu on vaarassa likaantua siivouksen aikana, puetaan siivousta varten puhtas hihallinen suojaesiliina.</p>
Kosketus, pisara- ja ilmavaro- toimet	Vesirokko Yleistynyt vyöruusu Tuhkarokko Apinarokko	<p>Suojatakki, suojakäsineet, silmäsuoja</p> <p>Hengityksensuojain (FFP2/3) Muista tiiviystesti!</p> <p>Potilaalle: kuljetuksen ajaksi kirurginen suunenäsuoja, jos mahdollista.</p> <p>Harkitse monitoimiambulanssin käyttämistä.</p> <p>Mikäli ohjaamon ja takatilan välissä ei suljettavaa luukkuja, laitetaan tällöin ohjaamon puhallin täysille ja takatilan poistoilmapuhallin päälle sekä auton sisäilmakierto kiinni kuljetuksen ajaksi</p> <p>Auton tuuletus (30min) kuljetuksen jälkeen ennen siivousta</p>	<p>Desinfektio-liuoksilla tai valmiilla desinfektio-pyyhkeillä (kts. pintojen ja välineiden huolto)</p> <p>Muista käyttää puhtaita suojaimeja auton siivouksessa tehtävän jälkeen. Siivouksessa käytetään pitkähihaista suojaesiliina ja suojakäsineitä</p> <p><u>Apinarokko:</u></p> <p>Pyykit kokonaan liukenevan dissolvo- pussiin</p> <p>Jätteet tartuntavaarallisen jätteen keräysastiaan.</p>

Kosketus-, pisara- ja ilmavaro- toimet	Erityisen vakavan, tarttuvan taudin epäily. <ul style="list-style-type: none"> • MERS • SARS • Verenvuotokuume- epäily (EBOLA, Marburgin tauti, Lassa-kuume) • Lintuinfluenssa 	<p>Suojatakki/suojahaalari Suojakäsineet Silmäsuoja Hiussuoja Hengityksensuojain (FFP2/3). Muista tiiviystesti!</p> <p>Kts. erilliset ohjeet suojainten pukemisesta ja riisumisesta</p> <p>Potilaalle: kuljetuksen ajaksi kirurginen suunenäsuoja, jos mahdollista.</p> <p>Harkitse monitoimiambulanssin ja kuljetussukkulan (EpiShuttle) käyttämistä</p> <p>Ohjaamon ja takatilan välinen luukku kiinni. Takatilan poistoilmapuhallin päälle. Auton sisäilman kierto kiinni kuljetuksen ajaksi.</p> <p>Mikäli ohjaamon ja takatilan välissä ei suljettavaa luukkua, laitetaan tällöin ohjaamon puhallin täysille ja takatilan poistoilmapuhallin päälle sekä auton sisäilmakierto kiinni kuljetuksen ajaksi</p> <p>Auton tuuletus (30min) kuljetuksen jälkeen ennen siivousta.</p>	<p>Peroksygeeni (esim. Erisan Oxy + 5%) tai etanoli-pohjainen desinfectioaine/-pyyhe</p> <p>MERS, SARS: Pyykki kokonaan liukenevaan dissolvo-pussiin.</p> <p>Verenvuotokuume- epäilyiden pyykki käsitellään jätteenä.</p> <p>Jätteet tartuntavaarallisen jätteen keräysastiaan.</p> <p>Suojaudu siivouksessa samoin kuin tehtävän aikana.</p>
---	---	--	---

¹Aerosolia tuottavia toimenpiteitä ovat mm: liman imeminen, nebulisaattorihoito, bronkoskopia, intubaatio, CPAP/NIV, elvytys